

دانشگاه اصفهان
دانشکده زبانهای خارجی
گروه عربی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مترجمی زبان عربی

ترجمه و تحشیه کتاب "کیف تُرجم؟!!"

استاد راهنما:

دکتر منصوره زرکوب

استاد مشاور:

دکتر حسین وحید دستجردی

پژوهشگر:

پرستو سعیدی

اردیبهشت ۹۰

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و
نوآوریهای ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه
متعلق به دانشگاه اصفهان است.

دانشگاه اصفهان
 دانشکده زبان‌های خارجی
 گروه زبان عربی

پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته ی زبان عربی گرایش مترجمی پرستو سعیدی تحت
 عنوان:

ترجمه و تحشیه کتاب "کیف ترجم"

در تاریخ ۹۰/۲/۲۴ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه عالی..... به تصویب نهایی رسید.

- ۱- استاد راهنمای پایان نامه دکتر منصوره زرکوب با مرتبه ی علمی استادیار
 امضا:
 - ۲- استاد مشاور پایان نامه دکتر حسین وحید دستجردی با مرتبه ی علمی دانشیار
 امضا:
 - ۳- استاد/ استادان داور داخل گروه دکتر بهرزاد زکریا با مرتبه ی علمی استاد.....
 امضا:
 - ۴- استاد/ استادان داور خارج از گروه دکتر جعفر د... با مرتبه ی علمی استادیار.....
 امضا:
- امضای مدیر گروه

چکیده:

برقراری ارتباط با ملل و اقوام گوناگون، راهها و ابزارهای مختلفی دارد که ترجمه یکی از آسانترین و نزدیکترین این راههاست. از این رو ترجمه در طول تاریخ همواره مورد توجه عام و خاص بوده و در توضیح نظریات و روشهای آن تألیفات زیادی به زبانهای مختلف صورت پذیرفته است.

از جمله این تألیفات کتاب "کیف ترجم" از محمد حسن یوسف است که به بررسی ماهیت ترجمه، مسایل و مشکلات آن میپردازد. این کتاب مشتمل بر دو فصل است. در فصل اول به ماهیت و کیفیت پرداخته شده، مباحث جنبه نظری دارند و در فصل دوم برخی از مشکلات ترجمه با تکیه بر زبان عربی و انگلیسی، بررسی شده است. میتوان گفت در این کتاب ضروریترین مسائل نظری، به صورت کاربردی و بدون اطناب بیان شده است. در این کتاب راهکارهایی برای دست یافتن به ترجمه‌های مطلوب ارائه شده است و سعی شده با بررسی ویژگیهای دو زبان مبدأ و مقصد، مطابقت میان دو متن به نزدیک ترین حالت برسد. از ویژگیهای دیگر این کتاب وجود اصطلاحات ترجمه به زبان انگلیسی و عربی است .

از آنجا که این کتاب حاوی مطالبی ارزنده و جالب توجه درباره ترجمه است که دانستن آن برای هر مترجمی مفید است، این کتاب را به شیوهای ارتباطی به زبان فارسی ترجمه کردیم و آنگاه که برخی از موضوعات کتاب گویا نبوده، سعی کرده با آوردن توضیحاتی در زیرنویس آن را برای خواننده فارسیزبان ملموستر کنیم تا از این گذر موضوعات کتاب به مسایل ترجمه میان دو زبان عربی و فارسی هم تعمیم پذیر شوند. در پایان فهرستی سه زبانه از اصطلاحات موجود در کتاب ارائه میدهم.

ترجمه این کتاب راه را برای مقایسه ساختارهای سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی باز میکند. امکان یادگیری زبان انگلیسی و آشنایی با ساختارهای آن را از طریق مقایسه با ساختارهای عربی و فارسی فراهم میآورد. ضمن آنکه ترجمه این کتاب، اطلاعات درخور توجهی درباره ویژگیهای زبان عربی در مقایسه با زبان انگلیسی در اختیار خواننده قرار میدهد.

واژگان کلیدی: ترجمه، تحشیه، محمد حسن یوسف، زبان فارسی، زبان عربی، زبان انگلیسی.

الملخص:

هناك طرق و آليات مختلفة للتعامل مع شتى الأمم والشعوب، والترجمة من أسهل هذه الطرق وأقربها. لذلك قد ظلت الترجمة مسألة مهمة للعام والخاص على مرّ الزمن وألفت كتب عديدة في شرح نظريات الترجمة وأساليبها بمختلف اللغات.

يعتبر كتاب "كيف تترجم" للكاتب "محمد حسن يوسف" من هذه المؤلفات التي تستعرض مسائل الترجمة و صعوباتها. يشتمل هذا الكتاب على الفصلين؛ الفصل الأول يشتمل على مباحث النظرية و يشرح ماهية الترجمة وكيفيةها، والفصل الثاني يدرس بعض صعوبات الترجمة اعتماداً على اللغتين العربية و الإنجليزية. يمكن القول بأنه قد تمّ هذا الكتاب شرح لأهم المسائل النظرية للترجمة بشكل تطبيقي وذلك بدون أيّ إطناب. كما حاول المؤلف دراسة ميزات لغة المبدأ والمقصد وصولاً إلى التقارب بينها. من الميزات الأخرى للكتاب أنه يتضمن على بعض مصطلحات الترجمة باللغتين العربية و الإنجليزية.

بما أن هذا الكتاب يحتوي على الموضوعات المهمة حول الترجمة والتي يجب على كل مترجم الإلمام بها، ترجمنا هذا الكتاب إلى الفارسية بطريقة الترجمة الارتباطية وبما أن بعض الموضوعات تبقى غير المفهومة، فحاولنا أن نجعلها أكثر وضوحاً للقارئ الفارسي عبر الإتيان ببعض الإيضاحات في الهامش حتى يصبح الموضوع قابلاً للتطبيق بين اللغتين الفارسية و العربية. في النهاية قدمنا قائمة ثلاثية اللغة من المصطلحات المتوفرة في الكتاب.

ترجمة هذا الكتاب تفصح المجال للمقارنة بين الصيغ النحوية للغة الفارسية والعربية والإنجليزية وتوفّر للمخاطب إمكانية تعلّم اللغة الإنجليزية والتعرف على أساليبها عبر مقارنتها بأساليب اللغتين الفارسية والعربية. كما أنّه يقدم للمخاطب معلومات قيّمة حول ميزات اللغة العربية بالمقارنة اللغة الإنجليزية.

الكلمات الأساسية: الترجمة، التحشية، محمد حسن يوسف، اللغة الفارسية، اللغة العربية، اللغة الإنجليزية.

فهرست مطالب^۱

صفحه

عنوان

مقدمه مترجم

- ۱ - شرح و بیان مسأله أ.
- ۲ - پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق ب.
- ۳ - اهداف تحقیق ب.
- ۴ - اهمیت و ارزش تحقیق ب.
- ۵ - کاربرد نتایج تحقیق ج.
- ۶ - فرضیه ها یا سوالهای تحقیق ج.
- ۷ - روش تحقیق ج.
- ۸ - آشنایی با مؤلف ه.

مقدمه مؤلف

- ۱ - مقدمه چاپ دوم أ.
- ۲ - مقدمه چاپ اول ج.
- ۳ - پیش از آغاز و.

فصل اول: چيستی و چگونگی ترجمه

- ۱-۱- درآمد ۱
- ۱-۲- راهبرد انتقال در ترجمه ۴

^۱. به این فهرست چند عنوان اضافه شده است در واقع این فهرست کاملتر از متن اصلی است.

عنوان	صفحه
۱-۳- نقاش مترجم.....	۱۱
۱-۴- انواع ترجمه.....	۱۴
۱-۴-۱- ترجمه نوشتاری.....	۱۵
۱-۴-۲- ترجمه شفاهی.....	۱۶
۱-۲-۴-۱- ترجمه دیداری.....	۱۶
۱-۲-۴-۲- ترجمه ناهمزمان.....	۱۶
۱-۲-۴-۳- ترجمه همزمان.....	۱۶
۱-۵- تحلیل زبان.....	۱۸
۱-۵-۱- معنای قاموسی.....	۱۸
۱-۵-۲- معنای متنی.....	۱۹
۱-۵-۳- معنای بافتاری.....	۲۲
۱-۵-۴- معنای ایجابی.....	۲۶
۱-۶- شیوه‌های ترجمه.....	۲۸
۱-۶-۱- آوانگاری.....	۲۸
۱-۶-۲- برابریابی.....	۲۹
۱-۶-۳- برابریابی.....	۳۰
۱-۷- هنجار گریزی زبانی.....	۳۷
۱-۸- ترجمه، یک هنر یا یک علم؟!.....	۳۹

۹-۱- قوانین ترجمه ۴۳

فصل دوم: مشکلات ترجمه

۱-۲- درآمد ۵۵

۲-۲- انتخاب معنای مناسب ۵۶

۳-۲- اختلاف فرهنگی و محیطی ۶۰

۴-۲- کاربرد کلمه ۶۴

۵-۲- جنس ۷۳

۶-۲- عدد در زبان ۷۹

۷-۲- زمان در زبان ۸۶

۲-۷-۲- کاربرد زمان در دو زبان عربی و انگلیسی ۹۱

۲-۷-۲- پیوست شماره یک: فعل

۱-۲-۷-۲- اشکال فعل در زبان انگلیسی ۹۷

۲-۲-۷-۲- فعلهای متعدی به حرف ۹۸

۸-۲- همنشینی کلمات ۱۰۲

۹-۲- اصطلاحات ۱۱۳

۱۰-۲- اختصارات ۱۱۸

۱۱-۲- اسمهای مرکب ۱۲۵

۱۲-۲- وندها ۱۳۶

۱-۱۲-۲- پیشوند ۱۳۷

صفحه	عنوان
۱۴۳	۲-۱۲-۲- پسوند
۱۴۳	۲-۱۲-۲-۱- پسوند اشتقاقی
۱۴۳	۲-۲-۱۲-۲- پسوند صرفی
۱۵۱	۲-۱۳- نشانهای سجاوندی
۱۵۵	۲-۱۴- سبک
۱۶۸	نتیجه
۱۷۰	واژه نامه
۱۷۶	منابع و مراجع

مقدمه مترجم

۱- شرح و بیان مسأله:

در عصر کنونی ما که سرعت و اطلاعات حرف اول را میزند و سیل اطلاعاتی که روزانه با آن مواجه میشویم باور نکردنی است، ضرورت ترجمه به ویژه در کشورهای در حال توسعه که غالباً دریافت کننده علم و اطلاعاتاند نه تولید کننده آن، هرچه بیشتر رخ مینماید. از این رو بررسی مسائل ترجمه امری مهم و قابل توجه بشمار میآید.

کتاب "کیف ترجم" تألیف "محمد حسن یوسف" از جمله تألیفاتی است که در زمینه ترجمه صورت گرفته است. از ویژگیهای مهم کتاب، مترجم بودن مؤلف است و اینکه وی دو توشه علم و تجربه را همزمان به دوش میکشد. نویسنده بر آن است مبانی این شاخه از علم را معرفی کرده، بر ضرورت پذیرفتن اصول و شیوهای معین به عنوان امری مهم در فرایند ترجمه تأکید نماید. این کتاب که با تکیه بر دو زبان عربی و انگلیسی به نثری روان نگاشته شده، مشتمل بر دو فصل است. نخست کلیات ترجمه با استناد بر نظریات افراد صاحب نظر در چند بخش شرح، و در فصل دوم مشکلاتی که یک مترجم عموماً با آن مواجه میشود با مثال توضیح داده شده است و میتوان گفت در این کتاب ضروری ترین مسائل نظری، به صورت کاربردی و بدون اطناب بیان شده است. در این کتاب راهکارهایی برای دست یافتن به ترجمه‌های مطلوب ارائه شده است و سعی شده با بررسی ویژگیهای دو زبان مبدأ و مقصد، مطابقت میان متن مبدأ و مقصد به نزدیک ترین حالت برسد. از ویژگیهای دیگر این کتاب وجود اصطلاحات ترجمه به زبان انگلیسی و عربی است.

و از آنجا که دانستن چنین مسائلی برای هر مترجمی مفید است، ابتدا به ترجمه این کتاب میپردازیم و در قسمتهایی که مثالهای عربی- انگلیسی آورده برای فارسیزبان نامفهوم به نظر میرسد، با آوردن توضیحاتی در زیرنویس، سعی میکنیم موضوع برای خواننده فارسی زبان ملموس گردد. در پایان فهرستی سه زبانه از اصطلاحات موجود در کتاب ارائه میدهیم.

۲- پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق:

درباره ترجمه و مسائل مربوط به آن سخن بسیار رفته و کتب و مقالات پر شماری نوشته شده که همه آنها - یکی بیشتر و یکی کمتر - مفید بوده است. اما بیشتر آنها یا تنها به مسائل تجربی ترجمه و یا صرفاً به مسائل نظری پرداخته اند و شمار کتابهایی که جانب علم و کاربرد را همزمان نگاه داشته اند کم است. همچنین غالب پژوهشهایی که هر دو جانب علم و کاربرد را نگاه داشته اند، از زبانهای لاتین ترجمه شده است اما این کتاب، هم تئوری و هم کاربرد را مدنظر قرار داده و از طرفی زبان آن عربی است لذا ترجمه آن به زبان فارسی غنیمت است. ضمن آنکه جز کتاب "حسن، محمد عبدالغنی. (۱۳۷۶). فن ترجمه در ادبیات عرب. ترجمه عباس عرب. مشهد: آستان قدس رضوی."

کتابی درباره ترجمه که از زبان عربی به فارسی ترجمه شده باشد، نیافتیم.

۳- اهداف تحقیق:

۱ - بررسی هم زمان مسائل علمی و کاربردی ترجمه در چارچوب کتاب «کیف ترجم».

۲ - ایجاد امکان مقایسه ساختارهای موجود در کتاب، میان سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی.

۳ - ارائه فهرستی سه زبانه از اصطلاحات ترجمه موجود در کتاب.

۴- اهمیت و ارزش تحقیق:

اهمیت و ارزش این تحقیق به اهمیت ترجمه بر میگردد. چه، دانش آگاهانه به مسائل و مشکلات ترجمه، این امر را سریعتر، به صحت نزدیکتر و از خطا دور می کند. بنابراین ترجمه این کتاب گامی است در جهت افزایش آگاهی مترجمین و کمک به آنها در ارزیابی ترجمه خود. علاوه بر اینکه این کتاب از زبان عربی است و برای شرح مطالب از مثال های عربی استفاده شده و این امر سبب می شود پرداختن به آن در میان کتابهای بیشماری که تنها با تکیه بر زبان انگلیسی تدوین شده است، غنیمت باشد. ترجمه این کتاب راه را برای مقایسه ساختارهای سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی باز میکند. امکان یادگیری زبان انگلیسی و آشنایی با ساختارهای آن را از طریق مقایسه با ساختارهای عربی و فارسی فراهم می آورد. ضمن آنکه ترجمه این کتاب، اطلاعات درخور توجهی درباره ویژگیهای زبان عربی در مقایسه با زبان انگلیسی در اختیار خواننده قرار میدهد.

۴- کاربرد نتایج تحقیق:

این کتاب گذشته از داشتن مطالبی مفید در خصوص ترجمه، به خواننده این امکان را می‌دهد تا از طریق مثالها به مقایسه سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی پردازد و حتی کسانی که انگلیسی نمیدانند از طریق دانش عربی و فارسی خود، میتوانند با ساختارهای انگلیسی موجود در کتاب نیز آشنایی یابند. از آن گذشته وجود تعدادی از اصطلاحات ترجمه و معادل آنها در فارسی، امکان مطالعات ترجمه را از طریق کتابهای عربی فراهم می‌کند. مطالب این کتاب هم برای مترجمین تازه کار و هم برای مدرسین ترجمه مفید است. با آنکه این کتاب درباره ترجمه از عربی به انگلیسی و بالعکس است و ممکن است برخی مثالها و موضوعات آن برای خواننده فارسی - زبان نامأنوس باشد، اما حتی در قسمتهایی که سخن تنها به مقایسه ویژگیهای زبان عربی و انگلیسی محدود میشود، نکاتی جالب توجه درباره ویژگیهای زبان عربی عنوان میشود که خالی از فایده نیست.

۶- فرضیه ها یا سوالاتی تحقیق:

با تکیه بر مطالب این کتاب:

- ۱ - چه ساختارهایی میان این سه زبان مشترک است ؟
- ۲ - چه تفاوت‌هایی میان ساختارهای این سه زبان وجود دارد ؟
- ۳ - آیا موارد ترجمه ناپذیری هم میان این سه زبان میتوان معرفی کرد ؟

۷- روش تحقیق:

نخست: از آنجا که هدف مؤلف اطلاعرسانی بوده و محتوای کتاب جنبه پژوهشی دارد، میتوان این کتاب را در حوزه کتب علمی قرار داد و آنچنان که علی محمد حق شناس درباره ترجمه متون علمی میگوید: «زبان علمی باید، علی القاعده، زبانی باشد که برای خود هیچ نقشی، هدفی یا رسالتی سواى انتقال هرچه ساده‌تر و هرچه بیابهامتر پیام علمی در نظر نگرفته باشد. چنین زبانی بیگمان از زیورها و آرایهها تا آنجا بهره میگیرد که هیچ گوشه‌ای از پیام علمی را در زیر خود پوشیده ندارد» (حق شناس، ۳۳۸، ۱۳۷۰)، لذا در ترجمه بیش از هر چیز بر انتقال صحیح و روان پیام متن مبدأ تأکید شده است.

دوم: در ترجمه اولیه، پابندی کامل به متن مبدأ مدنظر قرار داده شد و در مراحل اولیه ویرایش نیز میان ترجمه و متن اصلی چندین بار مقابله انجام گرفت. اما در مراحل بعدی ویرایش، عنصر مقابله کمتر و کمتر مورد توجه قرار گرفت و بیشتر به این که آیا متن برای مخاطب فارسی زبان مفهوم و روان است یا نه، توجه شد.

سوم: این ترجمه نیز چون باقی ترجمه ها از اعمال تغییراتی چند خالی نیست. اما تمامی این تغییرات در راستای مفهوم تر شدن متن برای خواننده فارسی زبان اعمال شده است. مانند برخی از حذفها و اضافات که لازمه یک ترجمه روان است.

پنجم: در این کتاب نمونههای فراوانی از جملات و عبارات انگلیسی به چشم میخورد. ترجمه این جملات و عبارات در گیومه "[]" قرار گرفته است. ضمن آنکه باید یادآور شد، در برخی مثالها از ترجمه جملات انگلیسی خودداری کردیم چرا که در این موارد یا جملات انگلیسی بسیار ساده و قابل فهم بودند، مانند: *This is Ali* و یا معنای آنها در میانه کلام، با ترجمههایی که از معادل عربی آنها ارائه شده بود، روشن میشد. از این رو ترجمه این جملات انگلیسی بیفایده و به بیانسجامی متن منجر میشد.

ششم: برخی از ادعاها و نظرات مؤلف جای بحث داشته و ترجمه آنها بدین معنی نیست که کاملاً قابل قبول و صحیح هستند. بلکه ما نظرات و دیدگاههای یک فرد را بیان میکنیم و میزان صحت و درستی آن بر عهده خود مؤلف است.

هفتم: غرض از آوردن تحشیهها مفهومتر کردن مثالها و یا تعمیم دادن آنها به مسائل ترجمه میان زبان فارسی و عربی است. برای حفظ انسجام متن، برای هر مثالی تحشیه آورده نشده چرا که برخی از مثالها با در نظر نگرفتن جملات انگلیسی، نمونهها مفهوم و تعمیم پذیر به مسائل ترجمه میان زبان فارسی و عربی بودهاند و برعکس گاه این مثالها تنها مربوط به محدوده زبان عربی و انگلیسی میشدند بنابراین در این موارد از آوردن تحشیه خودداری شده است.

هشتم: برای آنکه زیرنویسهای مترجم و با آنچه مؤلف در زیرنویس آورده اشتباه نشود، توضیحات مترجم با (م) مشخص شده است.

نهم: در قسمت واژه نامه کلماتی که اصطلاح هستند و در حوزه ترجمه به کار می روند آورده شده اند. حال میتوانند این کلمات مربوط به حوزه زبانشناسی باشند و یا دستور زبان و یا خود ترجمه.

دهم: ترجمه این کتاب خالی از مشکل نبود. از جمله مشکلاتی که در ترجمه این کتاب با آن مواجه شدیم این مورد بود:

در برخی قسمتها باید ترجمه‌های ارائه میشد که هم مطابق با اصل عربی باشد و هم با معادل انگلیسی آن همخوانی داشته باشد. این مشکل در مواردی که نویسنده تعریفی به زبان انگلیسی نیز ارائه داده بود، بیشتر بود.

۸- آشنایی با مؤلف^۱:

محمد حسن یوسف در سال ۱۹۶۶ در مصر متولد شد. وی دارای دیپلم مطالعات اسلامی از مرکز مطالعات اسلامی و دیپلم ترجمه فوری و نوشتاری از دانشگاه آمریکا در قاهره و لیسانس اقتصاد از دانشگاه قاهره است.

وی از سال ۱۹۸۸ تا سال ۱۹۹۲، مترجم و پژوهشگر اقتصادی بانک سرمایه گذاری ملی و در سالهای ۱۹۹۶ تا ۱۹۹۸ مترجم خبرگزاری کویت بوده است. وی در این خبرگزاری به ترجمه متون خبری از مجلات و روزنامه‌های مشهور میپرداخته است.

در سالهای ۱۹۹۳ تا ۱۹۹۶ در یک مؤسسه در کویت، مدرس ترجمه و ناظر بر برنامه‌های ترجمه آن بوده است. از جمله فعالیتهای وی در این مؤسسه، میتوان به این موارد اشاره کرد:

- تدریس سرفصلهای عمومی ترجمه، مانند: ترجمه به عربی، ترجمه به انگلیسی، تشکیل کارگاههای تحلیل مقابلهای، برگزاری همایشهای ترجمه و...

- تدریس دوره‌های تخصصی ترجمه، مانند: ترجمه متون حقوقی، ترجمه متون روزنامه‌های، ترجمه متون اقتصادی و...

وی در سال ۱۹۹۳، به عنوان مترجم در انتشارات ترجمه در کویت مشغول به کار شد و به ترجمه متون حقوقی، تجاری و دیگر انواع متون پرداخت.

همان طور که ملاحظه کردید، وی افزون بر اینکه به طور عملی به کار ترجمه پرداخته، آموزش ترجمه را نیز در کارنامه خود دارد که این ویژگی مثبتی برای وی به شمار میآید.

^۱.www.atida.org/cv.php?id.

چگونه ترجمه کنیم؟!^۱

تألیف

محمد حسن یوسف

مدیر سابق طرحهای ترجمه دانشگاه آمریکایی کویت

<http://saaid.net/Doat/hasn/index.htm>

حق هر گونه نشر برای مؤلف محفوظ است.

و هر گونه نسخه برداری اعم از چاپی یا الکترونیکی از هر بخش کتاب جز با اجازه مؤلف ممنوع است. در غیر این صورت فرد تحت پیگرد قانونی قرار میگیرد.

چاپ یکم: آگوست ۱۹۹۸م

چاپ دوم: ربیع الأول ۱۴۲۸ هـ - آوریل ۲۰۰۶م

^۱. این ترجمه کاملاً مطابق با عنوان عربی نیست و فعل آن از وجه اخباری به التزامی و از مخاطب به متکلم تغییر یافته اما تمامی این تغییرات برای ملموس-تر شدن عنوان برای مخاطب فارسی زبان اعمال شده است.

اهدا

این کتاب را به:

پدر و مادرم

سرچشمه زلال بخشش...

تقدیم میکنم.

محمد حسن یوسف

از توصیه‌های جاحظ به نویسندگان (۷۷۵ - ۸۶۸ م / ۱۵۹ - ۲۵۵ هـ):

کسی که کتابی مینویسد، باید تمام مردم را دشمن خود و آگاه به تمامی موضوعات کتاب بیندارد و فرض کند که آنان همه توجه خود را به آن معطوف کرده‌اند. در این صورت نه به نظریه خام راضی میشود و نه کتابش را بیهوده فرومینهد. نویسنده در آغاز کتاب پر از شور و غرور است. اما پس از آن که این حس فروکش کرد،... کتاب را مورد بازبینی و امعان نظر قرار میدهد (جاحظ، ۱۹۹۶، ۸۸).

مقدمه مؤلف

۱- مقدمه چاپ دوم

امروزه اهمیت ترجمه امری است بارز، که روز به روز بر آن افزوده میشود زیرا در سایه ترجمه، دروازه‌های علوم از غرب به روی ما گشوده میشود. علمی که غربیان در آن مهارت یافته‌اند و برای رهایی از رکودی که ما را فرا گرفته، به آن نیازمندیم. همچنین ترجمه ابزار مهم و مناسبی در دست مترجمین زبردست است تا با ترجمه سیره و حکمت پیامبر برای دنیای غرب، به اقدامات اهانت آمیز به ساحت پیامبر، پاسخ دهند. غربی که نه تنها چیزی از پیامبرمان نمیداند، بلکه تصویری مخدوش و دور از حقیقت از ایشان دریافت کرده است.

شاید در اصل مسئله دوم، انگیزه‌های بود که مرا به چاپ مجدد این کتاب و حتی انتشار بخش بخش آن در اینترنت، در پایگاه نام آشنای **صید الفوائد**، واداشت. طی انتشار کتاب در اینترنت، پیامهای بسیاری از خوانندگان به دستم می‌رسید که خواستار توضیح در برخی از مسائل بودند. لذا شاید تأکید بر روی برخی از نکات اساسی، مهم باشد:

- در ابتدا باید ملزم به رعایت فن ترجمه باشید چراکه بدون آن، به ترجمه خوب دست نمیایید یا پس از کوشش و سختی فراوان به آن میرسید. این سازوکار به شما وقت و انرژی داده و در عین حال یک ترجمه تا حد زیادی قابل قبول ارائه میدهد.
- پس از پایان ترجمه، ویرایش متن ترجمه شده بسیار مهم است. بدین معنی که پس از اتمام فرایند ترجمه باید متن اصلی را کنار بنهید و شروع به خواندن دقیق اثرتان کنید و در خلال خواندن، ساختار متن را بازسازی کنید. گویی که متن به این زبان نگاشته شده‌است.
- در مورد ترجمه متون دینی به ویژه در مقابله با آنان که به پیامبر اکرم (ص) اهانت کرده‌اند، شایسته‌تر آن است که بدون نقل آراء شخصی، به نوشته‌های بزرگان و عالمان دینمان تکیه کرده و از آنان نقل قول کنیم. چراکه تألیف در حوزه دین، دانشمندان مخصوص به خود را میطلبد. اما برای حمایت از ساحت رسول اکرم، تنها استفاده از ترجمه کافی است.

○ هنگام ترجمه کردن باید اندیشه‌های بر ما حاکم باشد تا اندیشه و آرای غرب چه گرایش‌های مخالف و چه موافق، راهنمای راه ما نشود. ما باید آرای غرب را تصحیح کنیم و آنچه را که با دین، محیط، عادات و سنت‌هایمان هم راستاست، برگزینیم.

در پایان، بر همه لازم میدانم که از هم اکنون هر چیزی را دربارهٔ پیامبر اکرم، ترجمه کنند و آن را به یک نفر در غرب بفرستند. قلمتان را چون شمشیری در دستانتان بدانید و به کمک آن با ظلمت نادانی و گمراهی‌ای که در این تصاویر مخدوش از اسلام و پیامبر بزرگوارش (ص) نهفته است، در دفاع از ایشان مبارزه کنید. در روزگاری که جنگ با شمشیر هم معنای تروریسم شده، با قلمتان مبارزه کنید و بکوشید که خداوند متعال یاریتان خواهد کرد.

والله من وراء القصد وهو الهادي إلى سواء السبيل.

محمد حسن يوسف

قاهره ۲۷ ربيع الأول ۱۴۲۷

۲- مقدمه چاپ اول:

دست تقدیر مرا به سوی ترجمه نوشتاری و تحقیق در آن کشاند. پس از پژوهش در اصول و تئوریهای ترجمه در دانشگاه آمریکا در قاهره، تمامی کورهراههای آن را به عنوان مترجم و مدرس ترجمه پیمودم و به ناگاه در انتهای راه بعد از ۱۰ سال تجربه، در خود این جرأت را یافتم که [با نگارش این کتاب] همکاری ناچیزی در شرح مبانی این شاخه از دانش داشته، راهنماییهایی را ارائه دهم که از رهگذر آن هم فرد تازه کار و علاقمند به ترجمه از آن راه میجوید و بهره میبرد و هم کسی که عملاً به ترجمه دست میگمارد.

ترجمه فرایندی بسیار کهن است و دیگر شکی نیست که هر پیشرفت علمی یا فکریای باید با ترجمه آغاز شود و ترجمه بر آن پیشی بگیرد. در گذشته - پس از آن که ستاره تمدن یونان به خاموشی گرایید و رومیان شروع به پرکردن جای آنها کردند - جنبشی کارآمد و تأثیرگذار در ترجمه از زبان یونانی به لاتین آغاز شد که تاریخ ادبیات کلاسیک و آثار به جای مانده از آن دوره، تأییدی بر این سخن است.

اروپا همچنان غرق در ظلمت قرون وسطی بود تا آنکه قسطنطنیه سقوط کرد و گنجینههای آن دیار، مثل آثار یونان و روم به شهرهای بزرگ غرب در آن دوره منتقل شد و جنبشی بزرگ در ترجمه جان گرفت که در آن، آثار یونان و روم به زبانهای نوظهور اروپایی چون: انگلیسی، فرانسوی و اسپانیایی ترجمه میشد. زبانهایی که بیشتر تحول یافته از زبان لاتین، لهجهها و زبانهای محلی، که میزان تأثیرگذاری آنها از شهری به شهر دیگر متفاوت بود.

تاریخ دوره رنسانس با این آثار ترجمه شده، تثبیت یافتن آنها و درک والگو گرفتن از آنها و در پایان تأثیرگذاری آنها در شکل گیری تفکر اروپایی آغاز شد.

ترجمه در تاریخ فرهنگ عربی چند تجربه گرانمایه دارد: در خلال قرنهای ۷ و ۸ و پس از آن، بیشتر آثار ملتهای پیشتر از عربها چون ایران و روم با واسطه ترجمه از زبان سریانی، و پس از مدتی به صورت مستقیم و از زبان یونانی، به عربی ترجمه شد. پس از آنکه اسلام در سرزمینهای زیر سلطه خود مستقر شد، عربها یادگیری زبانهای خارجی را آغاز کردند و اینگونه توانستند بسیاری از علوم را به زبان عربی ترجمه کنند.